

TEATER OG/ELLER PORNO

Af Jørn Langsted

Teater er en kødelig kunstart. Teater er, at nogen kikker på nogen andre, der gør et eller andet, handler og foregiver at være nogen andre, end de er. Og alle er vel enige om, at der er noget lystfyldt forbundet med denne kikken på nogen andre, der efterligner og genskaber. Eller som allerede Aristoteles skrev i sin *Poetik*: »Alle mennesker føler glæde ved efterligninger«. Spørgsmålet kan så være, hvad det er for en glæde, og hvad det er for nogle lyster, der vækkes af dem, der efterligner?

Der er grund til at betone, at teater helt fundamentalt er fysisk nærvær, i forbindelse med de meninger, der har været i omløb om det spanske La Fura dels Baus gæstespil på Aarhus Teater i den kommende festuge med forestillingen *XXX*, der allerede, før vi har set den, på den ene side er blevet udråbt til stor kunst og på den anden side er blevet betegnet som 'sexteater'.

Set i teaterhistoriens lys, er der ingen tvivl om, at netop teatrets lystfulde karakter har gjort, at man så vidt muligt har skullet holde kvinder og børn væk fra det, i hvert fald når teatret blev mere institutionaliseret og kom væk fra gader og torve. Det er almindeligt kendt, at kvinderollerne hos Shakespeare i hans samtid blev spillet af unge mænd. Det er også karakteristisk, at kvindelige skuespillere i lang tid er blevet betragtet som prostituerede. Det var ikke foreneligt med herskende opfattelser af kvindens rolle at træde frem på scenen i hele sit fysiske nærvær, uanset hvor strenge regler for god og anstændig adfærd, der blev iagttaget af de optrædende mænd og kvinder.

Når religionen har strammet til, er teatret ofte blevet bandlyst. Dets lyst og lystighed var uforenelig med moral og i sidste ende med samfundets opretholdelse. Teater blev belagt med infami.

Der er på den anden side heller ikke tvivl om, at teatret og markedsgøgllet i andre perioder har svælgnet i laster og lyster og har boltret sig i menneskekroppens nedre regioner. I dag ville vi hverken betegne den slags teateraktiviteter i f.eks. middelalderen som sex- eller lorte-teater. Vi ville derimod sige, at teatret vendte op og ned på den etablerede orden og som en slags samfundsmæssig ventil, et folkeligt åndehul fremstillede en omvendning af verden.

Teater har altid været en sammensat kunstart. Ord, bevægelse, billede og musik er blevet mikset i forskellige doser, og det er der så kommet forskellige genrer ud af: skuespil, ballet, opera osv.

I dagens teaterbillede er der yderligere krydsover-tendenser (crossover) på spil. Højt og lavt blandes, teatrale elementer flyder ud af teatret og indgår i events og andre iscenesættelser, ja selv statsministerens traditionelle tirsdags pressekonference er blevet ny-iscenesat med gennemsigtig talerstol og afstand til pressens gentlemen. Teater er ikke længere noget bestemt, alt kan teatraliseres, og stort set alt kan indoptages i teaterinstitutionen og blive til teater. Teater er svært at indfange, for grænserne til det, der ikke er teater, er blevet gennemtrængelige. Virkelighedselementer, f.eks. aktørernes stærkt selvbiografiske stof, monteres ind på scenen og kræver offentlig opmærksomhed. Forbrydere sættes til at spille forbryder-roller på teatret for at øge autenciteten, og da man gjorde det på Riksteatern i Sverige ved Lars Noréns stykke *Sju tre* endte det i ren katastrofe, idet virkeligheden tog over: Forbryderne flygtede efter den sidste opførelse, begik et røveri og nedskød brutalt og dræbte to politibetjente.

Grænsen mellem fiktion og virkelighed omkranser ikke længere teatret, men er en del af teatret. Og det kan så undertiden ende i de rene katastrofer. Men andre gange bliver det til en elegant leg, der vittigt driller tilskuernes opfattelse af, hvad der er fiktion, og hvad der er virkelighed.

Så er det, der kommer et spansk teaterkompagni og siger, de spiller en forestilling, der bl.a. handler om den tiltagende pornoficering af hverdagen og medierne. Og det gør den bl.a. ved at vise seksualiteten i alle dens former på scenen. Her er der skuespillere med og uden tøj, og der er digitalt udstyr, der gør, at man kan være i konstant kontakt med Internettets verden af porno. Og straks kører diskussionen om, hvorvidt det her nu er porno eller teater. Med de krydsover-tendenser, der er i samtidens kunst, må man nok sige, at det sikkert er begge dele. Forestillingen kombinerer elementer fra teatret med de pornoficerede dele af Internettet og med aktioner, der efterligner hård pornografi. Om man vil se det som porno eller teater, afhænger af øjnene der ser. Og hvis det ikke vil andet og mere end at udstille kød, der møder kød, så er det nok svært at kalde det kunst. Man kan måske sammenligne det her med den amerikanske kitschkunstner Jef Koons' billeder af sin kone, pornomodellen Illona Staller, som for nogle år siden var udstillet på Aarhus Kunstmuseum. Var det porno, som det lignede, eller var det kunst? Grænserne flyder i vore dage. Kunstscenen indoptager andre sfærer i samfundet og eksperimenterer med det. Og at kunsten f.eks. skildrer vold og krig meget detaljeret, har vi for længst accepteret. Tænk bare på krigs- og voldsfilm.

Når det hele så alligevel bliver så prekært, er det fordi teater er kødeligt, ligesom pornoens live shows er kødelige. Begge dele vækker lyster, men traditionelt har kunsten kun skullet vække seksuelle lyster i sublimeret form, sådan en slags åndelig liderlighed.

Folkene bag den spanske forestilling siger også, at den er en kritik af pornoficeringen. Her kan der være grund til at erindre, at Ernst Bruun Olsens *Teenagerlove*, der havde premiere i 1962 var tænkt som en kritik af poppen, men at den jo selv gik hen og blev elsket som pop. En kritik af pornoficeringen og voldspornoen kan også selv gå hen og blive voldsporno. Grænserne er nok udflydende, men de er også knivskarpe og svære at forudberegne. Man kan godt have tænkt noget som en kritik, men hvis det, man kritiserer, udmales i alle detaljer, kan det – netop fordi teatret er så fysisk nærværende – ende med, at det kritiserede skygger for kritikken. Teater om porno bliver så til porno. Vi får se.
